

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

2. Quomodo sit intelligendum, quod sola gratia qua diffunditur charitas in cordibus nostris, sit gratia qua Deus operatur in nobis velle, & operari, & praeceptorum omnium impletionem. Et quae ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

Cap. 47. *solum ut DILIGENDA credamus, verum etiam ut credita DILIGAMVS. Nunc gratiam qua adiuvatur mens hominis, ut id quod faciendum esse didicerit DILECTIONE & actione perficiat. Itaque illam gratiam in Pelagij & Celestij confessione requirit, qua dat Deus non solum scientiam legis, sed spiritum CHARITATIS quia non est consequens ut qui habet donum scientia quo novit quid agere debeat, habeat etiam CHARITATIS ut agat. Deniq; ferid & graviter monet eum qui velit veraciter gratiam consistere, ut eam consistatur gratiam, QVA CHARITAS DEI DIFFUNDITVR IN CORDIBVS NOSTRIS: & sic consistatur ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet, veramque iustitiam, fieri posse non dubitet.*

Cap. 26. *Eandem gratiam qua diffunditur charitas tanquam adiutorium quo Deus velle & operari operatur in nobis sexcentis alijs inculcat locis; ut in libro I. ad Bonifacium: Lex iubere novit, cui succumbit infirmitas, GRATIA IUVARE qua infunditur CHARITAS. Et in libro secundo verius finem, disputationem de adiutorio gratia sic concludit: Ergo benedictio dulcedinis est GRATIA DEI, QVA FIT IN NOBIS VT NOS DELECTET ET CVPIAMVS, hoc est, AMEMVS QVOD PRÆCIPIT NOBIS; in qua si nos non prævenerit Deus, non solum non perficitur, sed nec inchoatur ex nobis. Et in libro quarto omnes omnium contradictiones absolutissima veritatis istius definitione suffocat: Legem diversis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus disputationibus suis voluit intelligi gratiam ut scilicet a Domino Deo adiutorium cognitionis habeamus, quo ea qua facienda sunt noverimus, non INSPARATIONEM DILECTIONIS VT COGNITA SANCTO AMORE FACIAMVS, QVÆ PROPRIE GRATIA EST. Ecce disertis verbis definitum, inspirationem charitatis, ut cognita sancto amore faciamus, esse proprie gratiam.*

Lib. 4. ad Bonif. c. 5. *Quæ quidem doctrina sancti Augustini scriptis, imo in Catholica Ecclesia sensu tam celebris atque certa est, ut eam Concilium*

A Carthaginense Canone expresso sanxerit sub anathemate contra Pelagianos definitur: Quisquis dixerit gratiam Dei per Iesum Christum propter hoc tantum nos adiuvare ad non peccandum, quia per ipsum nobis aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere, aut quid vitare debeamus, non autem per illam nobis praestari, ut quod faciendum cognovimus etiam facere DILIGAMVS atque valeamus, Anathema sit. Ecce gratia Christi necessaria definitur, ut facere diligamus id quod faciendum cognovimus. Nam illis verbis Concilium exprimit doctrinam sancti Augustini qua toties docet, gratiam esse inspirationem dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus. Nam quid est cognita sancto amore facere, nisi diligere facere quod faciendum cognovimus? Vnde sicut Augustinus ubique docet, istam inspirationem dilectionis esse charitatem, quæ diffunditur per Spiritum sanctum qui datus est nobis; ita in eodem loco, ipsissimo etiam sancti Praesulis utitur argumento & poenè verbis ejus, ut probet esse gratiam, ut facere diligamus quod cognovimus esse faciendum. Cum enim, inquit Concilium, dicat Apostolus, Scientia inflat, charitas vero edificat, valde impium est, ut credamus, ad eam qua inflat, nos habere gratiam Christi; & ad eam qua edificat, non habere: cum sit utrumque donum Dei, & scire quid facere debeamus & DILIGERE ut faciamus, ut edificante CHARITATE scientia non possit inflare. Sicut autem de Deo scriptum est, Quis docet hominem scientiam: ita etiam scriptum est: CHARITAS EX DEO EST. Quo sanè argumento sanctus Augustinus non semel usus est, ut libro de gratia & libero arbitrio, & libro quarto ad Bonifacium, & libro de gratia Christi videre licet: & ex eo nihil manifestius esse potest, quam Concilium idcirco gratiam ad facienda Dei mandata postulare, quia opus est gratia ad conferendam nobis charitatem, sine qua non possumus DILIGERE ut faciamus, quod nos facere debere jam scimus.

CAPVT SECVNDVM.

Quo modo sit intelligendum, quod sola gratia qua diffunditur charitas in cordibus nostris, sit gratia qua Deus operatur in nobis velle & operari, & præceptorum omnium impletionem. Et quæ doctrinæ istius radix sit.

QVOD si ex me quæras, quo pacto sola inspiratio charitatis seu sola illa gratia qua, ut ipse loquitur, infunditur charitas, sit illa gratia quæ ad velle & operari, ad declinandum à malo & faciendum bonum, ad iustè rectèque vivendum, & consequenter ad omnia bona opera faciendâ & mala vitandâ, totamque legem implendam, contra Pelagium necessaria est, non est difficilè ex præcedentibus explicare. Nam apud Augustinum nullum est bonum, quantum fit formidine poenæ, non amore iustitiæ. Ipsa quippe iustitia quæ in præcepto bene vivendi, sive affirmativo, sive negativo elucet, sincere diligenda est, ut esse possit opus bonum. Quæ de re plura dicta sunt cum de operibus bonis infidelium, & maxime cum de peccata natura tractarem. Est enim ista doctrina tam certa & fixa & immobilis in Augustino, ut nihil in ipso contra Pelagianos inculcatius & cele-

& celebratius inveniri possit. Hæc autem iustitia quam in operibus quibuscumque bonis diligendam esse docet, non est aliquis habitus, vel actus animæ, sed est illa æterna & incommutabilis iustitia quæ supra mentes hominum fulget, quandocumque; vident aliquid præceptum esse iustum, & aliquid opus quod præcepto consonat aut dissonat esse bonum aut malum. Quod etiam prolixè plurimis Augustini testimonijs luculentissimis asseruimus, ut proinde qui illam dilexerit, nihil aliud diligit nisi verum Deum. Quod ipse de præceptorum implentione disputans ex profuso etiam populum docet: Interrogo, inquit, utrum ames iustitiam. Respondetis amo &c. Dominus autem iustitia est. Multum enim aberrant à vero concipiendi Dei modo qui eum concipiunt vel inquit corporis, vel lucis, vel alterius rei cupiscumque quod ipse non est, sed ut ipsa iustitia, ut ipsa veritas sempiterna, ipsa sapientia, ipsa æquitas & rectitudo concipiendus & amandus est, ex qua omnis rectitudo & æquitas & sapientia & veritas & iustitia, quæ in rectis regulis seu præceptis agenda vitæ fulget, expressa est. Unde consequenter Augustinus: Non enim tibi fingere debes Deum quasi idolum. Invisibilis enim similis est Deus. Et rudibus catechizandis prima rudimenta Christianæ Religionis intillans, Deum commendat amandum esse gratis: Sed amandus est, ait, non sicut aliquid quod videtur oculis, sed sicut amatur sapientia & veritas, & iustitia & charitas, & si quid aliud tale dicitur, non quem admodum sunt ipsi in hominibus, sed quem admodum sunt in ipso fonte incorruptibilis & incommutabilis sapientia.

lib. 17. de serm. 17. de verb. Apst.

lib. 17. de serm. 17. de verb. Apst.

lib. 17. de serm. 17. de verb. Apst.

lib. 17. de serm. 17. de verb. Apst.

lib. 17. de serm. 17. de verb. Apst.

lib. 17. de serm. 17. de verb. Apst.

Actus: quia nondum IUSTITIAM PROPTER DEVM ET PROPTER IPSAM IUSTITIAM diligit, sed eam sibi vult ad conquarandum terrena servare. Itaque ubi viderit ex alia parte IPSAM, ex alia commodum temporale. trahitur pondere temporalis cupiditatis & relinquit IUSTITIAM. Quam propterea tenere conabatur, ut haberet illud quod se nunc videt amittere, si illam tenuerit. Tertia est vita sub gratia quando nihil temporali commodi iustitia preponitur, quod NISI CHARITATE SPIRITUALI quam Dominus exemplo suo docuit, & gratia donavit, fieri non potest. Et eundem conflictum inter concupiscentiæ & iustitiæ delectationem, paulo ante in materia castitatis adducit, eo quod iustitia hic generaliter intelligatur. prout Deus est universaliter iustitia, ex qua omnis quorumlibet præceptorum æquitas expressa est: Verbi gratia, inquit, occurrit forma speciosa In Epist. ad sennam, & movet ad delectationem fornicationis: sed Galat. si plus delectat PULCHRITUDO ILLA INTIMA, ET SINCERA SPECIES castitatis, per gratiam quæ est in fide Christi, secundam hanc vivimus & sequendum hanc operamur: ut non regnante in nobis peccato (id est concupiscentia quam Apostolus peccatum vocat) ad obediendum desideris eius, sed REGNANTE IUSTITIA, per charitatem cum magna delectatione faciamus, que quid in ea Deo placere cognoscimus. Quod autem de castitate & fornicatione dixi, hoc de ceteris intelligi volo. In quibus verbis illa pulchritudo intima & sincera species castitatis, non est aliud nisi quod toties iustitiam, imo & in eodem loco vocat. Nam Deus ut Augustino est iustitia, sic & sapientia, sic veritas, sic castitas, nempe non habitus creati animi, sed castitas illa prima & sempiterna, quam utcumque velut æternam legem conspicit, quisquis non adulterandum esse, velut æternam & immobilem regulam conspicit. Et quemadmodum hic commendat diligendamque præcipit, intimam illam pulchritudinem & sinceram speciem castitatis; ita in alio loco pulchritudinem ac lumen iustitiæ: Carnem vestram, inquit, delectant illæ voluptates, mentem vestram delectat invisibilis, pulchra, casta, sancta, canora, dulcis iustitia, ut non ad eam timore cogamini. Si enim ad eam timore cogimini, nondum delectat. Peccare non debes non timore pænæ sed amore iustitiæ. Et tamen de præcepto & iustitia refrenandarum delectationum carnalium agebatur, atque in eodem loco Dominum iustitiam esse dixeris verbis desinierat, totoque sermone vehementissimè inculcat, iustitiam illam supra omnium sensuum voluptates doloresque diligendam, illam esse Dominum ac Deum, qui non inquit idoli, sed ut iustitia cogitandus sit, illam esse lumen, eo quod scriptum sit: Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen: illam gustandam commendare quando dicitur: Gustate & videte quoniam suavis est Dominus: illam se ostentare oculis cordis, illam inspirate fervorem amatoribus suis. Quæ perspicue ostendunt de qua iustitia sermo sit: quando toties tradit, cum DILECTIONE IUSTITIÆ præcepta esse faciendæ, & ad illam dilectionem opus esse gratia charitatis, & hoc esse facere præcepta quem-

In Epist. ad Galat.

Serm. 4. de diversis. 6.

Lib. 17. de serm. 17. de verb. Apst. c. 5.

Serm. 17. de verb. Apst. c. 3.

quemadmodum facienda sunt: sicut hac omnia breviter definiuit adversus Pelagianos disputans: Ad hoc eis ostenditur quid agere debeant, ut quando id agunt sicut agendum est, id est cum DILECTIONE ET DELECTATIONE IUSTITIAE, suavitatem quam dedit Dominus, ut terram daret fructum suum, accepisse se gaudeant. Et in Psalmu nonagesimum tertium vocat suam istam simplicem veracemque doctrinam, qua insinuat hominibus bonis, ut ipsam IUSTITIAM diligant, & ex ea placere deo velint, & ab illa intelligant iuxta quam amantissimi perfructum suum in iustis iusta opera, & ILLAM LVCEM SAPIENTIAE omnibus qua in seculo diliguntur, praeponant. De qua iustitia dilectione, quod per veram gratiam illius deantate ac divinae charitatis inspirari debeat & quod omnia precepta ex illius delectatione facienda sint, & quod illa sit verus deus benedictus in secula, iustissime disseruimus ex Augustino, & penes innumeris testimonijs astruximus, cum statum pure naturae ponderarem. Quae consulat quisquis plenius ista intelligere desideraverit.

Videt. 4. usque ad illius lib. 1.

Lib. 2. de pecc. meritis. c. 17.

lib. 1. de spiritu & littera. c. 19.

Ibid. c. 26.

Ibid. c. 28.

V. 1. 1. de statu pure nat. c. 5.

lib. 4. ad Rom. c. 5.

In Epist. ad Galat.

A Sanctus Doctor tradit. Nam voluntas ipsa, nisi aliquid occurrerit quod delectet atque invitet animum, MOVERI NVLLO FACTO POTEST. Lib. 1. q. 2. ad simpliciter.

Iam vero per seipsum liquet, quomodo per illam gratiam dilectionis qua distenditur charitas, seu qua Deum diligimus, Deus in nobis operetur velle atque perficere, seu velle & operari. Operatur enim per eam velle, quando insula luavitate facit ut nobis iustitia placere incipiat, ita ut eam velle incipiamus. Nam hac ipsa prima cupiditas seu voluntas boni, non est aliud nisi prima iustitia: & inchoata dilectio quantumcumque tenuis; & haec nihil aliud, nisi inchoata charitas Dei. Qua de re cum Pelagiani, primam boni imperfecti cupiditatem non a Deo inspirari, sed a nobis esse contenderent; sic Augustinus loquitur: *Quid Lib. 1. et est boni cupiditas nisi charitas? De qua Iohannes Bap. c. 3. Apostolus sine ambiguitate loquitur dicens: Caritas ex Deo est. Nec initium eius ex nobis, & perfectio ex Deo: sed si charitas ex Deo tota nobis ex Deo est. Et ut sciremus nihil aliud esse, istam boni imperfecti cupiditatem, seu istud initium charitatis, nisi qua incipimus diligere iustitiam, seu id amare quod praecipit nobis, adjicit consequenter: Tunc bonum concupisci incipit; quando dulcedere caperit: quando autem timore paens, non AMORE IUSTITIAE sit bonum, nondum bene sit bonum, nec sit in corde quod fieri videtur in opere; quando mullet homo non facere, si possit impune. Ergo benedictio dulcedinis est gratia Dei, qua fit in nobis ut nos delectet, & cupiamus. hoc est amemus quod praecipit nobis, ipsa videlicet precepti iustitiae delectatio. Et alibi dicit, Si iustitiam diligimus, bona est voluntas, & si magis diligimus magis bona, si minus minus bona. Eam vero quae nullo modo iustitiam diligit, esse pessimam voluntatem. Cum ergo conclusisset, bonam illam voluntatem, quae ut saepe ex Augustino demonstravimus, non est alia nisi caritas, nos habere ex Deo, quando ad eam gratia adiuvante convertimur, istam addit sic istas Scripturas suam habere veritatem quibus dicitur: *Paratus voluntas a Domino. A Domino gressus hominis diriguntur, & viam eius vult. Deus est qui operatur in vobis, & velle & operari. Nam velle operatur, dum volumus bonum, quantumvis languide iustitia nobis placeat: operari vero operatur dum fortiter seu efficaciter volumus. Per eandem quippe gratiam sit ut ipsa bona voluntas, quae iam esse coepit, augeatur, & tam magna fiat, ut possit implere divina mandata quae voluerit, cum valde perfecteque voluerit. Et in eodem loco consequenter tradit, istam bonam voluntatem non minus parvam & invalidam, quam magnam & robustam, qua iustitiam diligendo Dei mandata implere volumus, non aliud esse quam charitatem quam ideo plurimis commendat oraculorum divinatorum testimonijs.**

D Quod si quis radicem primam istorum doctrinae capitum scire velit, cur videlicet sola gratia qua nobis inspiratur dilectio Dei, seu qua distenditur charitas in cordibus nostris, sit illa gratia volendi & operandi, quae Scripturis testibus contra Pelagianos ab Augustino & Con-

Handwritten marginal note in Latin script, possibly a library or collection mark.

lib. 1. q. 2. ad simpliciter. c. 15.

lib. 4. 35.

& Concilij asserta fuit, recordetur ille principiorum illorum quæ de originalibus peccatis & liberi arbitrij tractantes, tanquam immobilia ex Augustino collocavimus. Cum enim creatura rationalis ad aliquid necessario sua voluntate tanquam pondere inclinetur, alterum necesse est sit id in quo motus voluntarius requiescat, aut Creator aut creatura, aut mundus aut Deus. Nam sub mundo quicquid creatum & à Deo distinctum est, comprehenditur. Principium per se itud manifestum est, certaque veritatis. Nec minus indubitata certitudinis juxta Augustinum, est illud alterum, quod si in creatura diligenda requiescat, vitiosus, reprehensibilis, adeoque culpabilis amor sit, fons, fomes ac radix omnium peccatorum. Est enim illa vitiosa cupiditas quæ in omnibus peccatis dominatur, cui contraria est

soia charitas Dei. nullum quippe medium inter ista duo datur aut dari potest. Quæ quidem omnia cum fusè ex Augustini principijs diversis in locis declaraverimus, superfluum esset, & lecton ingratum, hoc repetere. Cum igitur ad creaturæ dilectionem & fruitionem nulla sit opus gratia Dei, sed ad utramque vires voluntatis abundè sufficiant, per se perspicuum evadit, ad solam dilectionem Creatoris, qui veritas & justitia est, gratiam esse necessariam. Si enim efficaciter ejus præcipientis justitia diligatur, quicquid ipse mandaverit, aut vetuerit, libentissimè, & suavissimè, & facillimè voluntas operabitur; eaque una justitiæ dilectione implebit universam legem Dei, secundum illud Apostoli, quod sexcentis ab Augustino ad hoc ipsum probandum repetitum fuit: *Pietyudo legis dilectio.*

Vide lib. 2. de statu nature lapsæ à c. 12. usque ad 24. Item c. 18. & maxime 29. ib. 32.

Rom. 13.

CAPVT TERTIVM.

Virtus non est aliud nisi amor Dei. Ostenditur ex diversis principijs.

EX his principijs jam alia non parvi momenti doctrina incipit diluere, quam Augustinus constantissimè tradidit. Docet enim virtutem creaturæ rationalis non esse proflus aliam, quam amorem Dei. Quæ quidem doctrina philosophiæ moralis Aristotelicæ sectatoribus valde exortica videbitur, sed si bene suis ponderibus, hoc est, Christianis trutinetur, castissima, dignissima, verissima, & ex intimis penetralibus Christianæ Religionis prompta: Cujus antequam rationem à priori demus, ex ipsius monumentis demonstrandam est, hoc ipsum non à me aliqua industria ratiocinationis colligi, atque autoritatis tanti Doctoris imponi, sed ab ipso fixe creditam & ex professo tractatam esse. Quid enim absolutius & manifestius asserti potest, quam id quod Augustinus postquam & ratione & Scripturarum auctoritate docuisset, summum hominis bonum quo referenda sunt omnia, & cui inherere beatissimum sit, esse solim Deum, nec ei inhaerere nos posse, nisi dilectione, amore, charitate, tandem subjungendo dicit: *quod si virtus ad beatam vitam nos ducit, nihil omnino esse virtutem à se separatum, nisi SYMMVM AMOREM DEI.* Quod ipsum quoque nonnihil superius valida ratiocinatione colligerat: *Si non placet vocare virtutem nisi habitum ipsum & quasi sapientiam qualitatem, qua nisi in anima esse non potest, oportet ut aliquid aliud sequatur anima, ut ei virtus possit inhaerere: quia neque nihil sequendo, neque sit vitium sequendo potest, quantum ratio mea fert, ad sapientiam pervenire. Hoc igitur aliud, quod sequendo anima virtutis atque sapientia compos sit, aut homo sapiens est aut Deus. Et cum docuisset non esse hoc hominem sapientem, quia in vitis nobis auferri potest; Deus igitur, inquit concludendo, restat quem si sequimur, bene si assequimur non tantum bene sed etiam*

beate vivimus. Deum vero non aliter sequimur nisi diligendo, prout in sequentibus tradit. Quid vero plenius dici potest, quam id quod de ista eadem Dei dilectione tanquam virtute dicit: *Et ut generaliter breviterque complectar, quam de virtute habeam notionem, quod ad recte vivendam attinet, VIRTUS EST CHARITAS, qua id quod diligendum est diligitur, ita in alijs maior, in alijs minor, in alijs nulla est. Ecce absolutissimè definitum, virtutem esse charitatem, qua id quod diligendum est diligitur, hoc est, Deus. Est enim fixissimum apud Augustinum, non mundum, hoc est, non creaturas, sed Deum esse diligendum, juxta illud Apostoli: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt.**

Epist. 29.

1. Joan.

Epist. 29.

Itaque in eodem loco sanctus Doctor eatenus alijs virtutibus præditum esse quocumque docet, quatenus charitatis magis aut minus est particeps: *Si quod puto esse verum, inquit, scilicet quælibet congruentius ita sunt animæ intentiones ut corporis membra, non quod videantur loci, sed quod sentiantur affectibus, & aliud (corporis membrum) illuminatur amplius, aliud minus aliud omnino caret lumine, & tenebroso inumbratur obstaculo, profecto ita ut quisque illustratione pia charitatis affectus est, in alio actu magis, in alio minus, in aliquo nihil, sic potest dici habere aliam, & aliam non habere, aliam magis aliam minus habere virtutem. Nam & maior est in isto charitas quam in illo, recte possumus dicere; & aliqua in isto nulla in illo quantum pertinet ad charitatem qua pietas est. Quid illis verbis doctus & apertius postulari potest, quibus in libris de Civitate Dei cum Philosophis de virtute disputando pronantiat. Bonum nostrum de cuius sine inter Philosophos magna controversia est, nullum est aliud quam illi (Deo) inhaerere: cuius unius anima inter etherales incorporeas si dici potest, amplexu, veris impletur secundaturque virtutibus. Hoc enim bonum diligere in toto corde, in tota anima,*

Lib. 10. de Civitate. c. 4.